

Ansatte tilknyttet kunsthistorie og visuelle studier,
studenter, interessert offentlighet

Dato: 31. oktober 2023

Ekstern evalueringsrapport, årsenheten, BA- og MA-programmet i kunsthistorie og visuelle studier 2014-2023

Eksternpanelet som har evaluert ovennevnte studieprogrammer i 2023, har bestått av:

- Professor Tore Kirkholt, Norges Teknisk-Naturvitenskapelige universitet
- Kurator og ph.d. Susanne Østby Sæther, Henie Onstad kunstsenter
- Marthe Værdal, student i engelsk på lektorprogrammet ved Universitetet i Oslo

Saksbehandler: Mari Hertenberg, studiekonsulent, Institutt for filosofi, idé- og kunsthistorie og klassiske språk, Universitetet i Oslo

Liste over tilsendt materiale

- Egevaluering av årsenheten og bachelorprogrammet i kunsthistorie og visuelle studier
- Egevaluering av masterprogrammet i kunsthistorie og visuelle studier
- Emneevalueringer fra 2022 for de obligatoriske emnene i alle tre studieprogrammene (KUN2001 ble ikke skriftlig evaluert høsten 2022. For dette emnet fikk derfor panelet tilsendt rapporten for 2021. KUN4251 har heller ikke blitt skriftlig vurdert)
- Egevaluering skrevet i forbindelse med NOKUT-evalueringen av arbeidslivsrelevans i 2019-2020
- NOKUTs sluttrapport i forbindelse med samme evaluering
- Resultater fra spørreundersøkelsene for aktive studenter og uteksaminerte kandidater på alle tre studieprogrammer 2023 (unntatt undersøkelsen for uteksaminerte bachelorkandidater, som ingen besvarte)
- Kandidatundersøkelsen ved HF UiO i 2018

Det eksterne panelet ble ellers bedt om å vurdere egevalueringene opp mot nettsidene for studiene. Det vil si:

- <https://www.uio.no/studier/program/kunsthistorie/hva-lerer-du/>
- <https://www.uio.no/studier/program/kunsthistorie/oppbygging/>
- <https://www.uio.no/studier/emnegrupper/hf/80KUN3/>
- <https://www.uio.no/studier/program/kunsthistorie/oppbygging/valgbare-40-grupper.html>
- <https://www.uio.no/studier/program/kunsthistorie/utlandet/>
- <https://www.uio.no/studier/program/kunsthistorie-aarsenhet/hva-lerer-du/>
- <https://www.uio.no/studier/program/kunsthistorie-aarsenhet/oppbygging/>
- <https://www.uio.no/studier/program/kunsthistorie-master/hva-lerer-du/>
- <https://www.uio.no/studier/program/kunsthistorie-master/oppbygging/>
- <https://www.uio.no/studier/program/kunsthistorie-master/utlandet>

1. Vurdering av studienes læringsutbytter

Er læringsutbyttene hensiktsmessig formulert?

Panelet mener at læringsutbyttene kunne vært bedre strukturert. Inndelingen i kunnskaper, ferdigheter og generell kompetanse er dessuten ikke helt åpenbar; noen av læringsmålene kan/bør flyttes til en annen kategori. For eksempel bør «akademisk redelighet» flyttes fra ferdighet til generell kompetanse, mens «kjenner til faglig utvikling innen kunsthistoriefaget» vel må sees som kunnskap snarere enn generell kompetanse.

Noen av læringsmålene er også «svevende» og lite konkrete. For eksempel er ett av læringsmålene på BA-programmet at kandidatene skal ha «kunnskap om sentrale aspekter ved kunsthistoriefagets historie». «Sentrale aspekter» er ganske intetsigende, og man kan med fordel nevne noen mer spesifikke kunsthistoriske tema.

Læringsmålene fokuserer på vestlig kunsthistorie. Det er ikke unaturlig at det er slik, men studentene etterspør mer bredde. Man bør være tydelig på hvorfor fokuset er på det vestlige.

Panelet savner nyere samtidskunst i både bachelor- og masterprogrammet. Samtidskunst mangler i læringsutbyttene, og emnene som inngår i programmene, stopper rundt år 2000. De siste årene har det skjedd mye teknologisk utvikling som påvirker samtidskunsten. Det er dessuten viktig å vise at ulike sider ved det historiske studiet har relevans også i dag. Mer samtidskunst i programmene vil i tillegg bidra til å styrke arbeidslivsrelevansen. Derfor bør man få inn mer samtidskunst fra de siste 20 årene i studieprogrammene

Når det gjelder bachelorprogrammet, savner dessuten panelet at bacheloroppgaven, som er det avsluttende elementet i graden, vektlegges i læringsmålene. Det kan gjerne tas inn et punkt som tydeliggjør at studentene i løpet av studiene lærer å gjennomføre et større prosjekt.

På KKM-studieretningen på masterprogrammet er modernismens kulturarv nevnt bare én gang i læringsmålene, men undervisningen dreier seg mye om dette. Modernismens kulturarv bør mer tydelig inn i læringsmålene når undervisningen dreier seg mye om dette temaet. Studentene etterlyser mer om kritikk og kuratering. Det som signaliseres, må være i samsvar med det som faktisk tilbys.

Fremstår emnetilbudet som relevant sett opp mot læringsutbyttene?

Læringsutbyttene er hentet fra emnebeskrivelsene. Emnetilbudet fremstår derfor relevant for læringsutbyttene, med ett unntak: når det på bachelorprogrammet sies at kandidatene skal «identifisere og redegjøre for de viktigste tendensene, [...] fra antikken til i dag», er emnetilbudet ikke helt relevant fordi emnene i liten grad dekker de siste 20 årene.

Studentene skal ta valgfrie emner også. Hvordan kan dette formuleres i læringsmålene for programmet? Kan man tenke seg anbefalte støttefag, og angitt læringsmål for de ulike variantene?

Er læringsutbyttene hensiktsmessig og forståelig koblet opp mot arbeidslivrelevans gjennom ferdigheter, arbeidsfelt, bransjer osv.?

Det bør løftes fram i læringsmålene at studentene skal lære en akademisk standard for skriving. Dette fremgår implisitt av emnebeskrivelsene, hvor det gjerne står at studentene oppøver sin evne til skriftlig og muntlig fremstilling, men her skorter det ofte for studentene. Det er veldig varierende hvilken kunnskap studentene har om hva som er den faglige standarden. Dette er ferdigheter som etterspørres også i arbeidslivet.

Som det ble påpekt i en av studentundersøkelsene som panelet fikk tilsendt, innebærer ikke nødvendigvis arbeidslivrelevans at studentene har praksis i løpet av studiet; også grundig kunsthistorisk kunnskap er arbeidslivrelevant. Arbeidslivsrepresentanten deler dette synspunktet. Praksis i seg selv er ikke nødvendigvis mer eller mindre kvalifiserende for en jobb. Derimot er det viktig at kandidatene har innsikt i kunstinstitusjonene. Derfor er en eller annen form for kontakt med kunstinstitusjonene viktig. På masterprogrammet er det allerede konkret samarbeid med kunstinstitusjoner på KKM-studieretningen. Dette bør innføres for studentene også på den andre studieretningen på master. Det bør dessuten være mer kontakt med kunstfeltet også på de emnene som ikke er definert som praksisemner. Man kan med fordel være mer aktiv med museumsbesøk osv. på emnene. Det er rom for minst én ekskursjon på de fleste emner.

Det er også relevant å ta i bruk alumni for å tydeliggjøre arbeidslivrelevansen ved programmene, men de bør ikke jobbe gratis.

2. Vurdering av studienes fagmiljø

Hvordan vurderes fagmiljøets kompetanse opp mot studieprogrammet som tilbys?

Arbeidslivsrepresentanten og den vitenskapelige representanten kjenner godt til fagmiljøet, og de mener at fagmiljøet er solid og består av dyktige folk innenfor de fleste områder. Panelet påpeker videre at man bør være bevisst på å bruke lærerkreftene riktig, i den forstand at studentene møter de som er de beste på de ulike feltene tidlig i studieløpet. Kanskje allerede i første semester bør studentene møte de «mest profilerte» lærerne innenfor de ulike fagområdene.

Hvordan vurderes fagmiljøets kompetanse i et internasjonalt perspektiv?

Fagmiljøet har en ganske klar internasjonal profil med flere ansatte fra andre land enn Norge. Fagmiljøet har også samlet sett en betydelig andel internasjonale publikasjoner.

3. Vurdering av emnetilbudet og emnegruppesammensetning på studiene

Hvordan fremstår sammensetningen av emnetilbudet på studiene?

Alt i alt fremstår sammensetningen av emnetilbudet som logisk og god. Det er fint at studentene starter med ex.phil., og det er bra at bacheloroppgaven har relativt stor vekt. Det ansees også som en fordel at det er lagt obligatoriske emner i 3. semester. Dette forhindrer trolig frafall.

I bachelorprogrammet inngår to store periodeemner som til sammen gir lang oversikt over kunsthistorien, nemlig KUN1001 og KUN1002. Mange studenter er glade i slike oversiktsemner, men man kan vurdere om det er hensiktsmessig å ha disse. Er det like fornuftig å konsentrere undervisningen om utvalgte deler av kunsthistorien, slik at man kan gå mer i dybden?

Metodeemnet KUN2001 kommer litt sent i studieløpet. Det er uheldig at studentene begynner med periodeemnene før de møter grunnlagstenkningen og hvilke tanker som ligger bak nettopp denne periodeinndelingen. Panelet spør derfor om man for eksempel kan bytte om på plasseringen av KUN2001 og ex.fac. slik at KUN2001 kommer i 2. semester.

Panelet påpeker til slutt at det kan være utfordrende for studentene å vite hva de skal velge videre etter at de har gjennomført de obligatoriske emnene. Her bør det tilbys studieveiledning, og man kan med fordel signalisere noen retningsvalg av typen «hvis du vil jobbe med x, bør du velge y».

Er forholdet mellom innhold, arbeids-, undervisning- og vurderingsformer i emnene tydelige? Hvordan fremstår variasjonen og bredden i bruk av undervisnings- og vurderingsformer?

Det er en viss variasjon/bredde i undervisnings- og vurderingsformene.

Arbeidslivsrepresentanten påpeker at å skrive innlegg i wiki og blogg kanskje ikke er fullt så arbeidslivsrelevant som det hevdes i egevalueringene.

Fremstår emnetilbudet i emnegruppene som godt forankret og gjennomtenkt?

I hovedsak fremstår emnetilbudet som gjennomtenkt, men det bør kommuniseres bedre hvilken emnesammensetning studentene bør velge ut fra hva de ønsker å jobbe med (jf. over). I tillegg er

det i noen tilfeller utydelig i emnebeskrivelsene hvordan visuell kultur håndteres i forhold til kunsthistorie.

4. Vurdering av arbeidslivsrelevans

Fremstår utdanningen som relevant for arbeidslivet?

Hvorvidt programmene på kunsthistorie fremstår arbeidslivsrelevante, kommer an på hva man sammenligner med. Det er heller ingen lang tradisjon for å forankre studieprogrammene mot arbeidslivsrelevans; dette er relativt nytt. Når man ser på andelen ferdige kandidater som kommer ut i arbeid, fremstår imidlertid studieprogrammene innenfor kunsthistorie og visuelle studier med relativt god arbeidslivsrelevans, selv om ikke alle kandidatene går ut i *relevant* arbeid. En årsak til at en del ender opp i jobber som ikke er direkte kunstfaglige, skyldes nok at det lyses ut relativt få rent kunstfaglige stillinger. I tillegg søker kunstinstitusjonene helst etter kandidater med mastergrad (eller til og med ph.d.), og dermed blir det utfordrende særlig for BA-kandidatene å få relevante jobber.

KKM-studieretningen på masterprogrammet er et direkte svar på etterspørselen etter mer arbeidslivsrelevans. Arbeidslivsrepresentanten, som jobber med KKM-studenter på utplassering fra UiO, opplever at det for flere studenter er uklart hvordan undervisningen som gis på Blindern er relevant for det som foregår utenfor Blindern. Forholdet mellom mastergradsessayet KUN4190 og prosjektoppgaven KUN4900 på KKM virker også litt uavklart, og det kan være utfordrende for studentene å forholde seg til to ulike veiledere på disse to oppgavene. Måten å undervise praksisen på, avviker noe fra det som faktisk er praksis ute i institusjonene. For å bøte på dette er en mulighet at pensum innenfor KUN4251 i større grad utarbeides i samråd med institusjonene. På dette emnet bør det dessuten være ekskursjon som en fast del av undervisningen.

Virker arbeidslivsrelevans å være vektlagt i studiene? Er det sider ved utdanningens arbeidslivsrelevans som burde vært vektlagt bedre?

Panelet mener at kunstfaglig kompetanse i seg selv er arbeidslivsrelevant, og dette får studentene gjennom studieprogrammene. Det finnes dessuten et praksisemne som pr. i dag kan tas både på bachelor- og masternivå (KUN2910/4910). Imidlertid er det noen studenter som oppgir at de savner arbeidslivsrelevans, og det er rom for forbedring her.

Som nevnt over, er det viktig at studentene har kontakt med arbeidslivet/kunstfeltet. I så måte er praksis viktig, ikke bare for arbeidspraksisen i seg selv, men for å knytte kontakter og å få en førstehånds forståelse av feltet. Alle studentene kan med fordel få mer praksis i løpet av studiet, både på bachelor- og masternivå. Panelet ser imidlertid at dette kan være utfordrende på BA-nivå, hvor det er såpass mange studenter. Et alternativ – eller tillegg - til praksis kan være bruk av gjesteforelesere fra praksisfeltet, noe som vil bidra til kontakt mellom arbeidslivet og studentene.

En mulighet er også å bringe studentene nærmere arbeidslivet ved å gi dem oppgaver som utarbeides i samarbeid med kunstinstitusjonene.

Videre er det svært relevant for arbeidslivet at studentene kjenner til den akademiske standarden for skriving. Øvelse i kommunikasjon og publisering innenfor kunstfeltet er i tillegg viktig, og det er også nyttig for studentene å lære seg å bruke digitale verktøy, særlig i kurateringsprosjekter. Det finnes allerede flere digitale verktøy til bruk for dette formålet. Det fremstår mer nyttig og hensiktsmessig å lære seg å bruke de verktøyene som allerede eksisterer, enn å utvikle nye som ikke er i bruk i feltet selv.

Som allerede nevnt, savner panelet mer samtidskunst i studieprogrammene. Større fokus på samtidskunst også fra de siste tretti årene vil antakelig bidra til at studiene oppleves mer arbeidslivrelevante for studentene.

Panelet trekker dessuten fram at studentene ofte ikke er så gode til å formidle sin egen kompetanse; de er rett og slett ikke klar over den generiske kompetansen de har, som for eksempel å skrive gode tekster, evnen til å tilegne seg kunnskap og ha oversikt over et fagfelt, som er noen av de viktigste generiske ferdighetene en humaniora-utdanning gir. Disse generiske ferdighetene bør løftes fram i læringsmålene på programmene.

5. Vurdering av internasjonalisering

Fremstår studiene med en internasjonal profil?

Studiene har en internasjonal profil, men konsentrerer seg – som nevnt tidligere – om den vestlige kunsten. Hvis man ser utover det, er ikke studieprogrammene spesielt internasjonale.

Er tilbudet av engelskspråklige emner hensiktsmessig?

Det finnes noen få emner som tilbys på engelsk. Det ville vært fint om man satte sammen noen «pakker» med emner som tilbys innreisende studenter slik at disse får tatt et helt semester med emner ved UiO. Hvis man får flere innreisende studenter, kan det også inspirere UiOs egne studenter til å reise ut. Pr. i dag er det først og fremst emner som er relativt teoretisk krevende som tilbys på engelsk. Det kan være lurt å tilby også noen mindre krevende emner på engelsk.

Vektlegges utveksling i utdanningsløpet?

Panelet anser utvalget av utvekslingsavtaler som veldig bra, og det er satt av plass i studieløpet for å reise på utveksling. I tillegg til ordinær utveksling har studentene både på BA og MA mulighet til å ta emnene som inneholder ekskursjon til Roma. Selv om forholdene ligger til rette, er det likevel få studenter som reiser på utveksling. Mulige årsaker til dette kan være for høye kostnader eller at

studentene ikke ønsker å si opp boligen sin.. Likevel er utvekslingserfaring såpass viktig at fagmiljøet bør tenke gjennom hvordan man kan få flere studenter til å reise ut.

Studentrepresentanten påpeker at muligheten for utveksling antakelig profileres for dårlig. Kanskje er det lurt å bruke noen studentambassadører som selv har vært på utveksling, til å «reklamere» for utveksling. I tillegg til dårlig profilering, opplever studentene at det er utfordrende å selv finne emner som man kan ta på utveksling. Studentene vet ikke hva som har overføringsverdi og som dermed kan innpasses i graden ved UiO.

6. Vurdering av læringsmiljø

Legger studiene til rette for et godt læringsmiljø for studentene?

Studentrepresentanten bemerker at en del av studentene føler seg alene på Blindern. Det er lite seminarundervisning, og i forelesningene er det vanskelig å stille spørsmål og slippe til. I tillegg har også en del av seminarundervisningen noe forelesningspreg slik at det også her kan være vanskelig å slippe til.

I studentundersøkelsene kommenterer studentene på fysisk vs. digital undervisning. Her er behovene ulike; noen studenter har behov for fysisk undervisning, mens andre synes det er genialt å kunne følge undervisning digitalt hjemmefra. Spørsmålet er imidlertid hvordan det sistnevnte påvirker læringsmiljøet for dem som er fysisk til stede på campus. Dette er en viktig debatt. Behovet til fjernstudentene må veies opp mot programstudentenes behov for et godt læringsmiljø på campus. Studentrepresentanten påpeker at spesielt seminarer er vanskelig å gjennomføre digitalt. Hybride seminarer, hvor noen deltar digitalt, gjør det vanskelig for dem som er fysisk til stede.

Er det sider ved læringsmiljøet som det bør fokuseres spesielt på fremover?

I en av studentundersøkelsene påpeker en student at kunsthistoriestudiene oppleves som litt «snobbete». Det kan være lurt å ta noen grep for å minske avstanden mellom lærere og studenter, for eksempel ved å sette inn noen av de mest profilerte professorene i undervisningen på begynnernivå, som også nevnt over. Studentene etterlyser imidlertid kontakt først og fremst med *hverandre*.

Panelet er bekymret for at mange studenter i studentundersøkelsene oppgir at de bruker lite tid på studiene. Hvordan kan man legge opp undervisningen slik at studentene bruker mer tid på studiene? Et forslag er at studentene deles inn i grupper på begynnelsen av semesteret og sammen må skrive en ukesrapport. Når studentene skal jobbe sammen i gruppe, blir de mer forpliktet til hverandre slik at det er lettere å sette seg ned og bruke mer tid på studiene. I tillegg er dette bra for det sosiale.

Som nevnt over, er det lite seminarundervisning i studieprogrammene. For å få mer seminarundervisning, kan det være en god idé å bruke læringsassistenter i form av masterstudenter i seminarundervisningen. Disse er billigere å bruke til undervisning enn de vitenskapelig ansatte, og på den måten kan man tilby mer undervisning. Læringsassistentene kan også bidra til å være møtepunkt for studentene. Læringsassistentene, som selv er studenter, har ofte bedre kontakt med studentene enn de vitenskapelig ansatte, og terskelen for å ta kontakt kan være lavere. I tillegg vil det være en god erfaring for masterstudentene å jobbe som læringsassistenter, for da får de relevant jobberfaring.

7. Vurdering av gjennomføring

Hvordan vurderes frafallsprosenten i studiene?

Frafallsprosenten er ikke høyere på BA- og MA-programmet i kunsthistorie enn på andre humaniora-utdanninger. Likevel er fullføringsgraden lav; mellom 30% og 50% fullfører bachelorstudiene sine. Årsenheten er ikke bedre stilt, og har samme store frafallsprosent.. Både med tanke på finansieringen av studiene og ikke minst for studentenes egen skyld er det viktig å jobbe for å forhindre frafall.

Anbefales det spesifikke tiltak knyttet til gjennomføring på studiene?

Gjennomføringsprosenten henger for det første sammen med søker- og opptakstallene. På bachelorstudiet har man mellom 1,1 og 1,7 primærsøkere pr. studieplass, og vil dermed jevnt over ta inn noe svakere studenter enn på årsstudiet, hvor man har mellom 3,5 og 5,4 studenter pr. studieplass.

Dermed er det interessant at årsenheten har like lav gjennomføringsgrad som bachelorprogrammet. Man kan mistenke at en del studenter har begynt på årsenheten som en «venteaktivitet». Det er derfor relevant å se på hvor mye av frafallet som er «planlagt frafall» (fordi studentene ble studenter kun i påvente av å få jobb f.eks.), og hvor mye av frafallet som handler om at studentene ikke klarer å komme seg gjennom studiet.

Det er interessant å se frafallet i lys av tiden studentene rapporterer å bruke på studiene sine pr. uke. Nesten halvparten av studentene sier nemlig i kandidatundersøkelsene at de bruker mindre enn 15 timer i uken på studiene. Hvis man klarer å gjøre noe med tiden studentene bruker på studiene, vil man kanskje også gjøre noe med frafallet.

Panelet har noen konkrete forslag til hvordan man kan jobbe for å forhindre frafall på studieprogrammene:

- Jo mer selvstendighet som kreves, jo vanskeligere er det for noen studenter. Derfor bør man sette inn veiledningsressurser slik at det blir lettere for studentene å forstå hvordan de bør sette sammen graden sin og hvilke emner de bør velge. Kanskje kan også studieløpene struktureres mer, med klarere anbefalinger når det gjelder støttefag og veivalg. Samtidig er det viktig at studentene også beholder muligheten til å velge fag fritt, da selvstendighet er en viktig kvalitet å utvikle og dyrke i et universitetsstudium
- Mer obligatorisk oppmøte og/eller mer seminarundervisning. Dette kan medvirke til at studentene bruker mer tid på sine studier, og bidra positivt for studiemiljøet, som igjen kan forhindre frafall. Hvis du som student opplever at alle medstudentene er på Blindern sammen med deg, føler du at du har et sosialt liv på campus, noe som igjen fører til at du ønsker å tilbringe mer tid på campus og bruke mer tid på studiene.
- Gjennomføringsprosenten er høy på KKM-studieretningen på MA. Dette understøtter det som allerede er nevnt om at kontakt med arbeidslivet/kunstinstitusjonene er lurt.
- Mindre undervisningsgrupper og et bredere spekter av undervisnings- og vurderingsformer
- Kan det gjøres mulig å velge mellom å skrive masteroppgave på 30 sp og masteroppgave på 60 sp på studieretningen for kunsthistorie og visuelle studier? Mange studenter synes det er utfordrende å skrive en masteroppgave på rundt 80 sider. Hvis man åpner for en slik valgmulighet, kan de studentene som sikter mot PhD og en forskerkarriere, velge å skrive den lange masteroppgaven, mens de som helst vil ut i jobb, kan velge den korte varianten.
- Bedre oppfølging av studentene. Noen studenter sliter med å få tak i veileder, noe som åpenbart er uheldig for dem det gjelder. I tillegg snakker studentene med hverandre, og hvis noe fungerer dårlig på et studium, sprer dette seg fort. Nå som det kommer flere ansatte på faget i nær fremtid, vil det forhåpentlig gjøre studentoppfølgingen bedre.

8. Anbefaling

Anbefaler det eksterne panelet en videreføring av studiene i eksisterende form, og hva bør det i så fall fokuseres på i det videre revisjons- og kvalitetsforbedringsarbeidet?

Panelet anbefaler at studieprogrammene videreføres med de justeringene som fremkommer tidligere i rapporten. Hovedpoengene oppsummeres her:

- Undervisning i teori og metode bør integreres tidligere i studieløpet på BA, og både på BA – og MA-programmet bør undervisningen i teori og metode styrkes. Undervisningen bør gjøres mer konkret; det er vanskelig for studentene å gripe hva som er metoden når de ikke

har kvalitative undersøkelser og konkrete caser å basere seg på. På MA-nivå bør studentene både utføre analyser selv og få gode eksempler på det.

- Mer fokus på nyere samtidskunst
- Styrking av kontakten med praksisfeltet/arbeidslivet
- Innføring av klarere veivalg i studiene og «pakkelop» som studentene kan velge mellom.
- Mer seminarundervisning, eventuelt ved hjelp av læringsassistenter